

NIEUWE Amersfoortsche Courant.

Nieuws- en Advertentieblad
voor de Provincie Utrecht.

ABONNEMENTSPRIJS:

Per 3 maanden met Zondagblad 0,75;
Franco per post door het gehele Rijk 1,—.
Aftondelijke Nummers 3 Cent.
Ingezonden stukken in te zenden uiterlijk Dinsdag en Vrijdag.

VERSCHIJNT WOENSDAG EN ZATERDAG.

Uitgever G. J. SLOTHOUWER.
Bureau: Langestraat 77. Telefoon n. 69.

ADVERTENTIËN:

Van 1—6 regels 0,50; iedere regel meer 7½ Cent.
Advertentiën viermaal geplaatst worden slechts driemaal berekend.
Grootte letters en vignettes naar plaatsruimte

AMERSFOORTS MANNENKOOR DA CAPO (1907)

verboogde gezondheid, frischer geacht en meerdere werkkraacht.

Er zijn in ons land eenige duizenden kinderen onder de talloze kleine die niet uitgaan, welk dringend noodig naar een gezondheidskoord moeten.

Van deze kinderen zegt de heer Schellekens, kindarts te Groningen het volgende (in een brochure, die we den belangstellenden gaarne toezenden):

„Mazelen, kinloosheid, of andere verzwakkende ziekten openen de weg langs welken scrofuleuse en tuberculose eerst den jongen mensch bereiken om, hetzij hem direct te dooden, hetzij na een joos slimmeren den lateren volwassene, en allicht zijn gerin en nakomelingschap, aan te tasten.

Door een tijdige verzorging, verpleging en verkwikking in één der hier bedoelde inrichtingen (Kinderziekenhuis, kindarts te Groningen, kindarts te Amsterdam), zoo men zeer veel van deze ellende behalen kunnen afweten. Allicht, vree geheel te voorkomen geweest, wat nu met half, of zonder succes moet worden behandeld.

En zoo is er zooveel, dat het latere leven aantast en bederft, wat men had kunnen voorkomen, mits een tijdige plaatsing in een Kinderziekenhuis (ingedrukt den invloed van frische lucht en doelmatige voeding in het

dat elders door uw hulp een jong menschenleven weder opbloeit.

Wenscht Ge raad en voorlichting, wend U dan tot het aangewezen lichaam, het Centraal-Gemeenschap van Kinderziekenhuizen van Utrecht.

— Pogingen worden aangewend om hier een Mannenkoor op te richten.

Inlichtingen geeft den heer L. E. D. Langeveld, Heiligenbergerweg 5.

in eens of voor het lidmaatschap zijn welkom bij den Penningmeester: den heer Th. M. KETELAAR, Ceintuurbaan 286, Amsterdam.

Maar nog meer behoeft heeft het Bestuur aan persoonlijke belangstelling en medewerking.

Wanneer Gij U dan zelf een pleegkind kiest, kort dit terug, gebundeld door de zout, met frisch bloed in de aderen.

Het zwakke kind heeft in U een vriend en wij hebben in U een medestrijder gevonden.

A. C. BOS,
Eymond aan Zee.

klaver, is niet alleen wenschelijk op lichtere gronden, maar ook op zwaardere. Het kan niet anders dan tot verbetering van den bodem, van de boerij in het algemeen, bijdragen, wanneer men zich aan de zwaarte wijst.

— Pogingen worden aangewend om hier een Mannenkoor op te richten.

Inlichtingen geeft den heer L. E. D. Langeveld, Heiligenbergerweg 5.

in eens of voor het lidmaatschap zijn welkom bij den Penningmeester: den heer Th. M. KETELAAR, Ceintuurbaan 286, Amsterdam.

Maar nog meer behoeft heeft het Bestuur aan persoonlijke belangstelling en medewerking.

Wanneer Gij U dan zelf een pleegkind kiest, kort dit terug, gebundeld door de zout, met frisch bloed in de aderen.

Het zwakke kind heeft in U een vriend en wij hebben in U een medestrijder gevonden.

A. C. BOS,
Eymond aan Zee.

is, van den eersten den besten vochtigen, dat gebrak zien te maken.

— Pogingen worden aangewend om hier een Mannenkoor op te richten.

Inlichtingen geeft den heer L. E. D. Langeveld, Heiligenbergerweg 5.

in eens of voor het lidmaatschap zijn welkom bij den Penningmeester: den heer Th. M. KETELAAR, Ceintuurbaan 286, Amsterdam.

Maar nog meer behoeft heeft het Bestuur aan persoonlijke belangstelling en medewerking.

Wanneer Gij U dan zelf een pleegkind kiest, kort dit terug, gebundeld door de zout, met frisch bloed in de aderen.

Het zwakke kind heeft in U een vriend en wij hebben in U een medestrijder gevonden.

A. C. BOS,
Eymond aan Zee.

— Pogingen worden aangewend om hier een Mannenkoor op te richten.

Inlichtingen geeft den heer L. E. D. Langeveld, Heiligenbergerweg 5.

in eens of voor het lidmaatschap zijn welkom bij den Penningmeester: den heer Th. M. KETELAAR, Ceintuurbaan 286, Amsterdam.

Maar nog meer behoeft heeft het Bestuur aan persoonlijke belangstelling en medewerking.

Wanneer Gij U dan zelf een pleegkind kiest, kort dit terug, gebundeld door de zout, met frisch bloed in de aderen.

Het zwakke kind heeft in U een vriend en wij hebben in U een medestrijder gevonden.

A. C. BOS,
Eymond aan Zee.

— Pogingen worden aangewend om hier een Mannenkoor op te richten.

Inlichtingen geeft den heer L. E. D. Langeveld, Heiligenbergerweg 5.

in eens of voor het lidmaatschap zijn welkom bij den Penningmeester: den heer Th. M. KETELAAR, Ceintuurbaan 286, Amsterdam.

Maar nog meer behoeft heeft het Bestuur aan persoonlijke belangstelling en medewerking.

Wanneer Gij U dan zelf een pleegkind kiest, kort dit terug, gebundeld door de zout, met frisch bloed in de aderen.

Het zwakke kind heeft in U een vriend en wij hebben in U een medestrijder gevonden.

A. C. BOS,
Eymond aan Zee.

— Pogingen worden aangewend om hier een Mannenkoor op te richten.

Inlichtingen geeft den heer L. E. D. Langeveld, Heiligenbergerweg 5.

in eens of voor het lidmaatschap zijn welkom bij den Penningmeester: den heer Th. M. KETELAAR, Ceintuurbaan 286, Amsterdam.

Maar nog meer behoeft heeft het Bestuur aan persoonlijke belangstelling en medewerking.

Wanneer Gij U dan zelf een pleegkind kiest, kort dit terug, gebundeld door de zout, met frisch bloed in de aderen.

Het zwakke kind heeft in U een vriend en wij hebben in U een medestrijder gevonden.

A. C. BOS,
Eymond aan Zee.

— Pogingen worden aangewend om hier een Mannenkoor op te richten.

Inlichtingen geeft den heer L. E. D. Langeveld, Heiligenbergerweg 5.

in eens of voor het lidmaatschap zijn welkom bij den Penningmeester: den heer Th. M. KETELAAR, Ceintuurbaan 286, Amsterdam.

Maar nog meer behoeft heeft het Bestuur aan persoonlijke belangstelling en medewerking.

Wanneer Gij U dan zelf een pleegkind kiest, kort dit terug, gebundeld door de zout, met frisch bloed in de aderen.

Het zwakke kind heeft in U een vriend en wij hebben in U een medestrijder gevonden.

A. C. BOS,
Eymond aan Zee.

— Pogingen worden aangewend om hier een Mannenkoor op te richten.

Inlichtingen geeft den heer L. E. D. Langeveld, Heiligenbergerweg 5.

in eens of voor het lidmaatschap zijn welkom bij den Penningmeester: den heer Th. M. KETELAAR, Ceintuurbaan 286, Amsterdam.

Maar nog meer behoeft heeft het Bestuur aan persoonlijke belangstelling en medewerking.

Wanneer Gij U dan zelf een pleegkind kiest, kort dit terug, gebundeld door de zout, met frisch bloed in de aderen.

Het zwakke kind heeft in U een vriend en wij hebben in U een medestrijder gevonden.

A. C. BOS,
Eymond aan Zee.

— Pogingen worden aangewend om hier een Mannenkoor op te richten.

FEUILLETON. VEERTIG MINUTEN.

UIT HET ZWEDSCH

DOOR

Sophie Elkan.

„Ja,” antwoordde mevrouw Hjelm, glimlachend over den roem van haar land.

„En mevrouw gaat dus naar Weenen? Dat is de mooiste stad van de wereld. Kent mevrouw ook Penzing?”

„Neen, ik zal Weenen voor 't eerst bezoeken.”

„Het is een der voorsteden; daar ga ik heen; mijn kind is daar uitgesteld en gisteravond, juist om deren tijd, kreeg ik een brief van de pleegdochter, dat mijn kleine jongen zwaar ziek was, zoeta als stippen, — zij dachten dat hij sterven zou! Zij schreven dat ik doch vooral dadelijk moest komen, met den eersten ochtendtrein. Maar dat kon ik onmogelijk doen, daar was geen denken aan!”

„Als uw kind u noodig had, moest dat

toch vóór al het andere gaan,” zeide mevrouw Hjelm, met iets scherpe in de stem.

„Ja zeker; maar niet u, ik ben keukmeis in het Hôtel Zum Grünen Baum te Baden en ik kan daarom natuurlijk overdag niet weg zijn; er valt zooveel te doen, nu juist midden in het seizoen; alle kamers zijn bered door rijke logés, die het hunne moet eten hebben en er was zuik een haast bij, dat ik niemand krijgen kon, om mijne plaats in te nemen. Daarom moest ik tot van avond wachten. Maar, Heere God! Welk een nacht en dag zijn dat geweest! Ik kon den heelen nacht geen oog toe doen, ik lag mij daar maar om te ventelen om te denken: wie moet van mijn Ludwig op het oopenlijk niet sterft! Het was een groote wildaad, toen het licht begon te worden. Maar de dag is nog erger geweest. Het spreekt vanzelf, dat ik mijne gedachten niet bij elkaar kon houden zooals anders en de eene aanpakking na de andere werd naar de keuken gezonden: de soep was te zout, de groenten waren niet gaar genoeg en een van de heeren klaagde zelfs over het braden der kippen. De mijne heer had gelijk, ik had vergeeten saffraan in de saus te doen; denk eens aan, mevrouw, saffraan vergeeten in de kippensaus; nu kunt u wel nagaan hoe het er met mij uitzag!

Maar, Heere God, als het hart ook bijna stillaat van angst over een enig kind en dat nog wel over een klein als mijn kleinen Ludwig! De dokter, die hem verzorgd, zegt dat hij bopdaal een wonder is voor een kind van pas achttien maanden! Hij loopt en praat als een groot mensch en herkent mij, afschijn hij mij zoo zelden ziet! En ik heb kleerijgers voor hem gekocht als voor een echt beerenkind, kanten aan de henden en een kielje van fluweel; dat is dan ook zijn beste; voor de werkdagen heeft hij een wollen buisje, roodachtig en grijs, dat vlecken kan verdragen; maar ik kan hem ook niet altijd in zijn Zondagse pakje laten, dan zou dat niet lang duren. Och, Heere God, als ik hem weer mis!” En zij beweeg zich heen en weer.

„Het zal wel zoo erg niet zijn; gij zult uw jongste in het leven mogen behouden,” zeide mevrouw Hjelm.

„Ja, zo het ook loopt, of mijn kleine Ludwig leeft of al dood is, ik moet morgenochtend 't bijtjen in mijn keuken terug zijn, om half zes al. Het was om die uitdrukkelijke voorwaarde, dat ik vertrekken moest. De gasten moeten versch brood aan het ontbijt hebben; wij hakken om zes uur. Sophie beboodte mij het deeg klaar te zullen zetten. De trein gaat om half vijf; dus houd ik niet

veel tijd over, om daarginds te wezen; ik zal er niet voor elven zijn; het is een heel eind om te loopen.”

„Als er dan geen tram daartoe?”

„Ja, bijna tot aan de deur toe; maar dat komt altijd vijftien Kreutzer en die zijn beter besteed aan medicijnen, als hij nog leeft, en is hij dood, dan kost dat ook geld; alles kost geld voor de armen — en ik wil ook niet dat hij van de armen begraven worden zal. Och, wat men een zorgen heeft!” herste zij ko, na een oogenblik zwijgen.

„Helaas! niemand ontsnap daaraan,” zeide mevrouw Hjelm, wier gedachten ver weg dwaalden.

„Ja, maar het ergste is, dat men op niemand kan rekenen!”

„Zijn de pleegdochter niet lief voor het kind?”

(Werd voortz.)

Mocht je het niet weten:

Da capo is een muziekterm afkomstig uit het Italiaans en betekent '*vanaf het begin*'. "Da capo" of afgekort "D.C." wordt doorgaans boven de laatste maat geschreven. De speler wordt dan verondersteld alles vanaf het begin nog een keer te spelen.

Copyright Amersfoorts Mannenkoor 2021

Citeren uit dit boekje is toegestaan onder bronvermelding (citaatrecht).

Nieuwe leden naar ons sturen is ook toegestaan!

Geschiedenis eener mannenzangvereeniging

Welkom bij het Amersfoorts Mannenkoor!

Met dit bescheiden boekje willen wij iets van de historie van het AMK in de schijnwerper zetten. Persoonlijk vind ik het niet niks om lid van een koor te zijn dat al meer dan een eeuw bestaat en hoe meer ik te weten kwam over de geschiedenis van "*de zangvereeniging Amersfoortsch Mannenkoor*", hoe bewuster ik me werd van de plaats die ons mannenkoor samen met het gemengd koor Toonkunst Amersfoort (1878) in de gemeenschap van Amersfoorts inneemt.

Eigenlijk hebben we geen beeld meer van het leven en de leefomgeving ten tijde van de oprichting aan het begin van de twintigste eeuw.

Stel je voor:

We hadden nog geen eenheidstijd, de T-Ford kwam in 1908 en honden werden nog gebruikt als trekdier.

Bij de groep mannen die in 1907 lid werden waren er zelfs enkele negentiende eeuwers die Thorbecke¹ (1798-1872) nog bij leven gekend hebben. Die mannen hebben ook meegemaakt dat de *N.V. Rijtuigfabriek v/h Gebrs. Spijker* de Gouden Koets bouwde die aan koningin Wilhelmina cadeau werd gedaan door de bevolking van Amsterdam. Wat een tijd!

Om je een idee te geven van toen worden de hoofdstukjes die de eerste vijf jaren van het AMK beschrijven voorafgegaan door een schets van het tijdsbeeld in het betreffende jaar.

Hopelijk kunnen we de traditie in de geest van onze eigen tijd nog lang voortzetten!

John van Halderen
Voorzitter AMK
Oktober 2021

¹ Grondlegger in 1848 van de Nederlandse parlementaire democratie.

Hoofdstuk 1

Het begin, een schets van het jaar 1907

"Belle Epoque". De mooie tijd, zo wordt de periode van rond de eeuwwisseling en de eerste wereldoorlog genoemd. Of het voor iedereen een mooie tijd was?

Ik vrees van niet. Het is ook de periode waarin op 7 juli 1907 het Amersfoortsch Mannenkoor werd opgericht, geen gebeurtenis die de wereld veranderde maar toch wel een met een tot op de dag van vandaag mooi vervolg.

Het was het jaar waarin de Italiaanse arts en hoogleraar Maria Montessori in Rome haar eerste "Casa dei Bambini" opende. Een school waar de allerarmste kinderen uit de sloppenwijk San Lorenzo onderwijs kregen dat gebaseerd is op haar inzichten. Vandaag de dag kent Nederland zo'n

160 basisscholen en ca. 20 scholen voor voortgezet onderwijs die de Montessorimethode toepassen. *Dr. Maria Montessori*

Op 15 juni 1907 begon de Tweede Haagse Vredesconferentie. Een bedrieglijke naam want die conferentie ging voor het grootste deel over de mores van "netjes" oorlog voeren, over bommen gooien uit luchtballonnen, over zelfwerkende contactmijnen, een oorlogsreglement en andere wrede zaken. Tijdens de conferentie werd overigens wel de eerste steen gelegd voor de bouw van het Vredespaleis.

Lizzy van Dorp richtte De Nederlandsche Bond voor Vrouwenkiesrecht op, een wat gematigder club dan de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht van de bekende Aletta Jacobs. Na 10 jaar hebben zij succes en wordt de grondwet gewijzigd en vanaf 1920 kunnen vrouwen kiezen en gekozen worden. Vrouwen kregen recht op het eigen verdiende geld volgens de Wet op de arbeidsovereenkomst in 1907.

De Harderwijker Mr. Theo de Meester was minister-president, Pieter Jelles Troelstra, jawel, de man die in 1918 vergeefs een revolutie probeerde uit te lokken, was lid van de tweede kamer voor de SDAP waar die partij 6 zetels had. Niet genoeg om voor de arbeidersklasse betere levensvoorwaarden af te dwingen. Nodig was dat wel! Het was slecht gesteld met de veiligheid op de werkplek in de havens van Rotterdam. In zijn boek "De eeuw van mijn vader" beschrijft Geert Mak de narigheid door ongelukken in de havens van Rotterdam.

"Onder tienduizend arbeiders vielen in 1907 4272 doden en gewonden. Als een man door een bedrijfsongeval stierf op woensdag kregen zijn vrouw en kinderen nog het loon van maandag en dinsdag uitbetaald".

Voor de rest was het: bekijk het maar. Iedere ochtend stonden mannen al vroeg te wachten bij de aanneemkantoren, maar als je ziek was of niet meer sterk genoeg dan kon je het schudden, geen inkomen dus.

De "Werkliedenvereniging Onderlinge Hulp" doet in het najaar een poging een werkloosheidsfonds op te richten. In de Amersfoortsche Courant van 31 oktober doet het bestuur een oproep aan de lokale vakverenigingen om 4 november naar Sociëteit "De Vereeniging" te komen om mee te praten over het plan. Vakverenigingen maken tijdens de vergadering veel bezwaren omdat ook ongeorganiseerde werklozen zullen profiteren van het fonds. Het kopstuk van één van de vakverenigingen reageerde op de vaststelling door de inleider J.C.J. Pels Rijcken (stichter van de Onderlinge) dat dan 80% van de werklozen buiten de boot zouden vallen met de uitspraak: "Laat ze dan honger lijden".

De Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij had in juli al een veel socialer gezicht laten zien. De H.IJ.S.M. besloot in die maand om personeel dat door ziekte niet kon werken 3 maanden het volle loon uit te betalen, daarna 3 maanden 2/3 en dan nog eens een half jaar het halve loon.

Voor 6 van de 18 leden van de gemeenteraad was 1907 ook verkiezingsjaar. Stemgerechtigd was lang niet iedereen. Om te mogen stemmen golden voornamelijk financiële eisen voor bepaalde categorieën inwoners, samengevat waren dat:

Woningkiezers, zij die in Amersfoort-stad woonden en f 1,50 huur per week betaalden, voor inwoners van Amersfoort-overig was dat f 1,--
Loonkiezers die in de stad woonden moesten om te mogen stemmen een inkomen hebben van jaarlijks minimaal f 400,-- en overige inwoners f 300,-- per jaar.

Voor pensioenkiezers gold een ondergrens van f 400,-- per jaar. Ook spaarkiezers met f 100,-- bezit of zij die minimaal f 50,-- ingelegd hadden bij de Rijks Postspaarbank, bij de gemeentelijke spaarbank, bij een bank die NV was of een erkende stichting mochten stemmen. Bovendien was de eis dat men tenminste één jaar in Amersfoort woont en tenminste 3 gulden gemeentelijke belastingen had betaald. Via de Amersfoortsche Courant bood het Gemeentesecretariaat aan inwoners wegwijs te maken *"in den doolhof van de bepalingen der kieswet van 1896"*.

Sympathiek toch?

De Nieuwe Amersfoortsche Courant werd uitgegeven door Stoomdrukkerij G. Slothouwer, Langestraat 77, telefoon n° 69. Een los nummer kostte 3 cent, maar je had wel de laatste pagina nodig als je de "Vertrek- en aankomsttijden der algemeene Communicatiemiddelen voor Amersfoort" wilde weten. Die stonden in een keurige tabel waarin ook aangegeven werd voor welke treinen de buurtverkeerskaarten niet geldig waren.

Omdat we in Nederland nog met streektijden te maken hadden werden de tijden aangegeven in de tijd van Greenwich. Als het in Amersfoort 12.20 uur was, stond de klok in Venlo op 12.25. De Greenwich tijd was op dat moment 12.00 uur.

De oprichting

De militairen die in de garnizoensplaats Amersfoort waren gelegerd en de mensen van de Centrale Werkplaats van de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij (H.IJ.S.M.) zijn van groot belang geweest voor het ontstaan van het Amersfoorts Mannenkoor.

In het begin van de twintigste eeuw waren er zo'n 1.600 militairen in de garnizoensplaats Amersfoort gelegerd en héél veel paarden.

De soldaten zochten 's avonds hun vertier in de binnenstad en de muzikanten van het stafkorps van de 5e Regiment Infanterie gaven af en toe voor de burgerij een concert in de muziektent die in die tijd in het Plantsoen was geplaatst, of men concerteerde bij bijzondere gelegenheden op het terras van de sociëteit Amicitia.

In diezelfde tijd werd de Centrale werkplaats van de spoorwegen naar Amersfoort verplaatst. De HIJSM – Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij – zat in de lift; er gingen meer en meer mensen gebruik maken van het "ijzeren paard", zodat het station gelegen aan het Smallepad te klein werd en men naar een groter onderkomen op zoek ging. De directie vond de nieuwe plaats aan de voet van de Berg recht tegenover hotel "Bellevue", het latere Monopole en nu "De Eenhoorn" geheten.

In het begin van de eeuw moesten arbeiders over het algemeen van 's morgens vroeg tot 's avonds laat werken. Het loon voor al dat zware en lange werken was niet hoog en uitgaan was daarvan niet echt vaak te bekostigen. Gezelligheid werd meer binnen dan buitenshuis gezocht. Vooral in de herfst en in de winter, als het op straat guur en koud was, werd de warmte van de huiskamer opgezocht en zette men de stoelen rond de kachel.

Dan kwamen de verhalen over vroeger los en werd menig lied gezongen.

Als er dan al eens ergens een feestavond was te vieren kwam daar veel publiek op af.

In juni 1907 werd in de feestzaal van "'t Valkje" in de Valkestraat een feestavond gehouden. Vier mensen van de Centrale Werkplaats van de H.IJ.S.M. zongen als kwartet dat het een lieve lust was.

Deze vier mannen – Graaff, Lagenbach, Pijpers en Windt – waren zo goed dat zij in de pauze het gesprek van de avond werden. Ook twee collega's van de H.IJ.S.M., de heren Koerselman en Schooleman, waren over het gehoorde zeer enthousiast en zij roemden het ene nummer nog meer dan het andere. Tijdens hun gesprek voegde een zich voor hen totaal onbekende jongeman van even in de twintig bij hen die na zich te hebben voorgesteld als onderwijzer Hazendonk,

zich afvroeg waarom met dit stemmenmateriaal voorhanden nog geen Liedertafel in Amersfoort actief was.

De beide spoor mensen hadden hierover nooit nagedacht en men sprak af elkaar na twee dagen weer te ontmoeten. Ieder voor zich zou in die tussentijd nadenken en, als ze een mogelijkheid zagen, een plan nader uitwerken.

Op de afgesproken tijd en plaats kwamen de mannen opnieuw bijeen en het AMK werd een voldongen feit.

Het driemanschap ging op zoek naar meer zangliefhebbers en om meer mannen te benaderen plaatsten ze een oproep in de plaatselijke courant om tot het oprichten van een mannenkoor te komen.

In de Nieuwe Amersfoortsche Courant van 29 juni 1907 stond deze redactionele tekst:

"Pogingen worden aangewend om hier een Mannenkoor op te richten. Inlichtingen geeft den heer L.E.D. Langeveld, Heiligenbergerweg 5."

Meer niet, weliswaar op de voorpagina maar verstopt tussen het plaatselijke nieuws.

Kort daarna werd op een avond een vergadering belegd waarbij het personeel van de Centrale Werkplaats ruim vertegenwoordigd was. Dat was te danken aan het feit dat de heer Hazendonk tegen de tijd dat het personeel naar huis ging bij de uitgang van de werkplaats was gaan posten. In het wilde weg informeerde hij naar zangliefhebbers. Hij maakte hen attent op het plan en noteerde de namen van belangstellenden in een notitieboekje. Zo werd bijv. J.H. Hos, oprichter van Zanglust – een koor van geheelonthouders dat juist had opgehouden te bestaan – voor het mannenkoor gewonnen. Hij zou meer dan vijftig jaar lid van het AMK blijven.

Naast de vele spoor mensen waren op die oprichtingsvergadering ook militairen, "import-Amersfoorters" en Amersfoorters aanwezig. Er werd een commissie van 5 personen benoemd die verdere plannen zou ontwikkelen en de opdracht meekreeg een conceptreglement te ontwerpen. Die commissie werkte zo snel dat al op 5 juli tot oprichting kon worden overgegaan.

Unaniem was men van mening dat de naam "Zangvereniging Amersfoort's Mannenkoor" – een naam die de heer Langeveld bedacht had – de juiste was.

Ook werd tijdens diezelfde vergadering de heer Nic. Hazendonk als tijdelijk directeur benoemd en koos men de commissie tot een bestuur dat de functies onderling verdeelde.

En zo begon op 5 juli 1907 het toen nog ongedachte, maar nu erkend rijke leven van het "Amersfoorts Mannenkoor" (AMK).

Zes dagen later vermeldde de Amersfoortsche Courant van 11 juli in (alweer) een 2-regelige zin:

"Het Amersfoortsche Mannenkoor telt reeds 45 leden. Directeur is de heer N. Hazendonk."

Het eerste jaar

Ja, toen begon het echte werk. Als repetitieruimte kreeg het koor de beschikking over de tuinzaal van 't Boompje aan de Heiligenbergerweg waarvan de heer Otte de eigenaar was.

Uitspanning 't Boompje
rond 1905

De groei zat er in en ondanks een beetje verloop was het ledental midden augustus al opgelopen tot 55 en het zou nog verder oplopen. Op 5 november stond in De Eemlander het bericht dat het koor zo snel groeide dat de zaal van de heer Otte te klein was geworden. Uitbreiding was nodig en daar zorgde ondernemer Otte ook voor. Het bericht ging gepaard met de mededeling dat "financieele" steun voor het koor dringend "noodig" was en dat kunstlievende leden zeer welkom waren.

Een paar dagen later was het ledental nog met 5 man aangegroeid. De Nieuwe Amersfoortsche Courant schreef op 13 november:

" Het Amersfoortsch Mannenkoor, den 5 Juli dezes jaar opgericht, telt reeds 60 leden en oefent zich Vrijdagavond zóo flink, dat het al in beginsel heeft besloten, volgend jaar deel te nemen aan de Zangwedstrijden van de Liedertafel "Zanggenot" te Haarlem. De Secretaris, de heer G.C. Schellinger, Schimmelpenninckstraat 54, zal gaarne inlichtingen geven aan wie zich nog mocht willen aanmelden als lid. Of als donateur."

Lef hadden ze wel die mannen van het nieuwe koor en hun intussen officieel aangestelde Directeur Nic Hazendonk.

Hoofdstuk 2

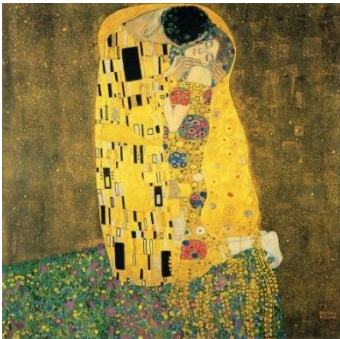
Het begin, een schets van het jaar 1908

Luitenant-Generaal Robert Baden Powell ontwerpt een jeugdspel dat hij in boekvorm propageert. De titel van het boek luidt: "Scouting for Boys". De basis voor dat boek was gelegd toen hij tijdens de Tweede Boerenoorlog in Zuid-Afrika kennis maakte met de tradities en werkwijzen van de autochtone Afrikaanse volkeren. Hij was bevriend geraakt met Fredrick Russel Burnham, die beroemd was om zijn vaardigheid als verkenner. Baden-Powell zelf was als officier een expert op het gebied van buiten overleven, maar Burnham was een stap verder en maakte hem wegwijs in "woodcraft", dat wil zeggen jezelf kunnen redden in onbekend terrein door vaardigheden als spoorzoeken, vuur maken, koken, kamperen, je oriënteren met kaart en kompas, touwverbindingen, EHBO, seinen en wat al niet meer. In 1908 richtte Baden-Powell in Zuid-Engeland zijn eerste scoutinggroep op.

In mei ontstond onder de naam Budi Utomo de eerste nationalistische beweging in wat toen Nederlands-Indië was.

De Belgische chemicus Leo Baekeland presenteert zijn uitvinding van de eerste kunststof, het bakeliet. Het maakte hem multimiljonair. Vanwege de zeer goede isolatie werd bakeliet veel toegepast in de elektrotechniek, er werden niet alleen schakelaars van geperst maar ook bijvoorbeeld handvatten voor pannen en behuizingen voor de (buis)radio.

De beroemde Jugendstil kunstenaar Gustav Klimt maakt zijn schilderij "Der Kuss" af. Zijn tijdgenoot Gustav Mahler begint aan zijn symfonische Liederencyclus "Das Lied von der Erde".

Op de Berg in Amersfoort wordt begonnen met de bouw van het Rijksopvoedingsgesticht voor jongens.

De familie De Gans organiseert de eerste Amersfoortse emigratiegroep en vertrekt naar Canada.

In mei wordt in Amicitia de bijeenkomst over vrouwenkiesrecht buiten verwachting goed bezocht. De foyer was beschikbaar maar door de grote belangstelling moest naar de grote zaal verhuisd worden.

De spreekster van de avond is mevrouw Welmoet Wijnaendts Francken-Dyserinck uit 's Gravenhage, oprichtster van de Nederlandsche Bond voor Vrouwenkiesrecht.

De krant vermeldt een applaus voor haar zinsnede die zij tegen het einde van haar referaat uitspreekt: *"Op het gebied van het fijner zieleleven, van diep verantwoordelijkheidsgevoel zullen vrouwen ontzaglijk veel kunnen geven wat den mannen ontbreekt, en dat te onthouden is een roof aan de maatschappij. Het stembiljet aan "haar" verstrekt, zal een welkom middel zijn, dien roof af te weren."*

De Sint Henricuskerk wordt in 1908 ingewijd en staat op de kale vlakte die nog verder ontwikkeld moest worden tot Soesterkwartier.

De Gemeente Amersfoort verwerft het ca. 10 hectare tellende landgoed Birkhoven om het als sportterrein in te richten inclusief een draf- en renbaan van 800 meter lang, een tribune en een buffet.

In de Amersfoortsche Courant van 28 mei is een advertentie opgenomen van de Hoofdadministratie van het 1ste Regiment Huzaren waarin aangekondigd wordt dat op Vrijdag 29 Mei e.k., 's middags ten 12 uur, op het St. Janskerkhof in het openbaar verkocht zal worden één op reform gesteld Rijkspaar, afkomstig van de Rijen Hoefsmidschool. Eén uur vóór den verkoop te bezichtigen.

Het Oudheidkundig Museum Flehite kun je dagelijks bezichtigen, maar als je geen lid bent moet je 10 cent entree betalen. Heb je dat dubbeltje niet, dan mag je op dinsdag van 10 tot 12 en van half twee tot drie gratis naar binnen.

Het eerste AMK concert in Amicitia 24 april 1908

De Amersfoortsche Courant van 14 april 1908 was zo vriendelijk om in de rubriek Stadsnieuws deze korte mededeling op te nemen:

De Amersfoortsche Mannenzangvereniging, directeur de heer N. Hazendonk, zal op 28 april haar eerste openbare uitvoering geven.

En adverteren deed AMK ook al!

In de aanloop naar dat concert was het ingezonden stuk in het Amersfoortsch Dagblad van 23 april 1908 waarin iemand op een wellevende manier en toch zonder een blad voor de mond te nemen "Toonkunst Amersfoort" op de korrel neemt omdat hij vindt dat dit koor niet voldoet aan de pretenties die horen bij Toonkunst. Hij was duidelijk ontevreden over een bijgewoonde uitvoering die hij als ondermaats beoordeelt.

Tegen het einde van zijn lange relaas volgt een alinea die de moeite waard is om in zijn geheel te citeren, inclusief te verkeerde spelling van de naam van de dirigent:

Ik sympathiseer met de Mannenzangvereniging "Amersfoort" en dat hare 1ste uitvoering "Toonkunst" zal bewijzen, dat ook zij de ernstige uitvoering der muziek betrachten (niet alleen in naam, maar ook in daden).

Flink zoo, mijnh. Hazeldonk, met Uw Jongenskoor gefeliciteerd, laat ze maar flink zingen en studeeren, kweek het muzikaal gevoel aan, opdat ze later een flinke steun van Uw Mannenkoor worden.

Wie het was? Geen idee, hij gaf zijn naam niet prijs en ondertekende als "Een vriend van "Toonkunst" maar n i e t van de "Plaatselijke afdeeling".

Of hij vijf dagen later bij de 1ste uitvoering van het AMK was, is ook niet meer te achterhalen.

In de Amersfoortsche Courant van 29 april stond de recensie op het 1ste concert van het AMK. Ook leuk om te lezen dat het , maar de vriendelijke conclusie was dat de Mannenzangvereniging nog veel te leren had!

Dit schreef de krant:

Gisteravond gaf het Amersfoortsch Mannenkoor, onder directie van den heer N. Hazendonk, een eerste openbare uitvoering, met medewerking van de dames Jeanette G. Molsbergen, sopraan, Betsy Poppelsdorf, pianiste en den heer H. Drilsma, cellist.

Wanneer we de bespreking van dezen avond beginnen met 't geen mej. Molsbergen heeft gezongen, dan is dit, omdat zij werkelijk den voorrang in dezen verdient.

't Best beviel ons haar zang in "So willst du des Armen" van Brahms, en de "Berceuse de Jocelijn" van Godard.

Ongetwijfeld komt een groot deel van het succes van den avond haar toe.

Voor zoover het bespelen van de beschikbare piano het toeliet (iedere piano kan maar niet op een concert worden gebruikt, nietwaar) was de begeleiding van mej. Poppelsdorf over 't algemeen goed. Bij het samenspel, in de nummers voor cello en piano, ontbrak echter meermalen de warmte die wij zoo gaarne daarin hadden gezien gelegd; zoo bijv. Bij het IIIe deel van Lals Concert.

Overigens speelde de heer Drilsma niet onverdienstelijk. Zijn spel was ons meer sympathiek in de "Berceuse", dan in de reeds genoemde concerten van Lals.

Tenslotte het Mannenkoor. Zeer zeker zal het "Mannenkoor" bemerkt hebben, dat om een uitvoering te geven veel studie vereischt wordt. Dat er met ernst en goeden wil is geoefend, was wel te bemerken, en zeker kunnen, bij voortgezette studie, nog goede resultaten bereikt worden.

Met waardeering hebben we gisterenavond gehoord wat reeds nu door het koor kan gegeven worden. Was hier en daar de toon nog wat hard, veel was echter ook waar we met genoegen naar luisterden. Aandachtig werd de door hen gezongen liederen gevolgd en dat avonden als gisteren in den smaak vallen, bewijst wel het hartelijk applaus, het koor en den medewerkenden gebracht, door het groot getal belangstellenden. Moge het succes van deze eerste uitvoering, het mannenkoor aanmoedigen, tot onverpoosde studie.

Hoofdstuk 3

Het begin, een schets van het jaar 1909

Op 2 januari 1909 wordt de eerste Elfstedentocht gehouden. 48 Deelnemers hadden zich op tijd ingeschreven, maar op de dag van de wedstrijd viel plotseling de dooi in. 25 rijders hielden het voor gezien, van de overige 23 die toch gingen rijden haalden er negen de eindstreep, slechts 7 registreerden een tijd, winnaar werd de 24-jarige Minne Hoekstra (foto) uit Warga in 13 uur en 50 minuten. Ter illustratie: Henk Angenent deed er in 1997 6 uur en 49minuten over.

1 mei wordt voor het gehele land de *Amsterdamsche Tijd* ingevoerd als standaardtijd in Nederland. Voorheen werd de tijd lokaal aan de stand van de zon bepaald waardoor het in het westen vroeger was dan in het oosten. Of in het oosten later dan in het westen van het land.

Politieke schandalen zijn van alle tijden ook in juni 1909. Tijdens de verkiezingscampagne beschuldigt de liberale voorman Tideman de anti-revolutionair Abraham Kuyper ervan tijdens zijn premierschap een koninklijke onderscheiding te hebben toegekend in ruil voor f 11.000,- steun aan de verkiezingskas van zijn partij. Deze lintjesaffaire maakte een politieke comeback van Kuyper onmogelijk.

Op 5 juni wordt prinses Juliana gedoopt in de Willemskerk in 's Gravenhage.

25 juli, de Fransman Louis Blériot vliegt als eerste mens over Het Kanaal. De vlucht duurde 27 minuten en hij won er 1.000 Engelse ponden mee die de krant "Daily Mail" had uitgelooft voor de eerste vlucht over het kanaal.

11 November, Amerikaanse marine vestigt een basis op Pearl Harbour. Wat daar in 1941 aan het begin van de Tweede Wereldoorlog mee is gebeurd weten nog heel veel mensen maar al te goed.

1909 Is ook het geboorte jaar van de ritssluiting, al was dat nog niet zo'n goed ding als we vandaag de dag kennen. Het was wel een grote verbetering van de kramsluiting die in 1898 werd gemaakt maar die werkte niet.

Twee Zweden, schoonvader en schoonzoon, werkten in de USA mee aan de ontwikkeling van een treksluiting voor schoenen. Maar ook die sluitingen schoten steeds open. Na jarenlange misluk doorontwikkelen stond het bedrijf van schoonvader Peter Aronson op de rand van bankroet en overleed de man. De schoonzoon, Gideon Sundback, verloor zijn vrouw, de dochter van Aronson, in het

kraambed. Gek van verdriet stortte hij zich op het werk en met succes. De rits die we nu kennen met de bekertjesvorm is het resultaat van al zijn werken. Hij construeerde eveneens een machine om de ritsen te maken en de grote productie startte in 1914. De wereldproductie van ritssluitingen wordt geschat op 10 miljoen kilometer.

In september begint Le Fantôme de l'Opéra van de Franse schrijver Gaston Leroux als feuilleton in de Franse krant "Le Gaulois". Het duurt nog even voordat het een musical wordt!

In 1908 nam de bevolking van Nederland toe met 78.000 personen en begint 1909 met bijna 5,7 miljoen inwoners. Bij de volkstelling van december 1909 wordt het inwoneraantal van Amersfoort vastgesteld op 23.620 personen. Hoogland heeft dan 2.532 inwoners, aan annexatie door Amersfoort wordt nog geen moment gedacht.

De Amersfoortsche Courant meldt op 2 januari dat de voorganger van de Israëlitische gemeente een aanschrijving heeft gekregen dat hij *"bij de wekelijksche godsdienstoefeningen een gebed tot het welzijn van H.M. de Koningin moet inlassen"*.

Het Amersfoortsch Mannenkoor roert zich

De dirigent en de koorleden hadden zich niet laten ontmoedigen door de recensie op hun eerste concert in 1908 waarin geschreven werd dat de mannen nog veel te leren hadden.

In februari 1909 werd weer geadverteerd in het Amersfoortsch Dagblad met de aankondiging van een concert in Amicitia met medewerking van o.a. de heer Jos. M. Orelia, bariton te Amsterdam, mevrouw Bisschoff, sopraan, eveneens te Amsterdam en de heer Will. Watter, pianist te 's Gravenhage. De toegangsprijs die in 1908 nog 75 cent bedroeg was nu verhoogd tot f 1,-

Dezelfde krant plaatste op 17 februari ook een recensie van het concert met in de eerste alinea een mooi compliment aan het adres van de dirigent voor zijn opbouw van *"het gebouw van louter mannenstemmen"*.

De kritische noot ontbrak echter ook nu weer niet en dat gold deze keer ook voor de twee ingehuurde solisten. Het koor kreeg waardering voor de poging om in de stukken nuancering aan te brengen, maar *"een ongemotiveerd overgaan van fortissimo deed soms onaangenaam aan"*.

De recensent vond dat het openingsnummer "De Martelaren" van de Franse componist De Rillé enigszins boven de krachten van het koor ging.

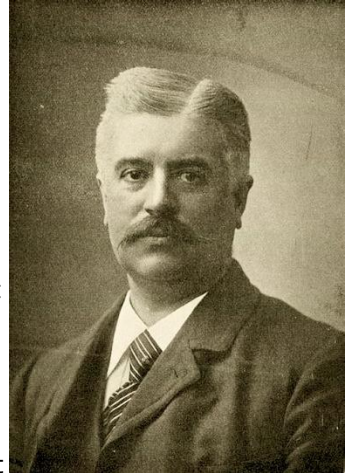
Over de solisten was de krant minder te spreken, de zangeres was erg zenuwachtig en in de hoge registers was haar stem onzuiver. Ze werd geclassificeerd als een eenvoudige, onbedorven zangeres die uiteindelijk de sympathie van het Amersfoortse publiek verwierf.

Gaandeweg wist ze het publiek voor zich te winnen en met bloemen en een daverend applaus verliet ze de bühne.

De bariton Jos Orelia (1854 -1926, foto) kwam er in de krant minder genadig vanaf, niet vanwege zijn zangcapaciteiten want dat was dik in orde. De divahouding van de man beviel de recensent niet.

Orelia was in zijn tijd een gevierd operazanger die in binnen- en buitenland optrad. Citaat over zijn optreden met het AMK: *"Hij die al zóóveel jaren gevierd is, hij wordt der toejuichingen zat"*, en dat was blijkbaar te merken gezien de opmerking dat Orelia met een air de dédain het podium betrad.

En toch, de laatste zin van het artikel was complimenteus voor het AMK, het koor mocht met voldoening terugzien op de uitvoering en het enthousiaste publiek verliet na afloop dankbaar de zaal.

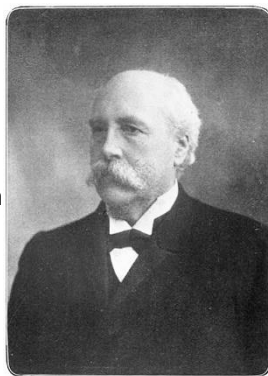
Opmerkelijk is dat de Nieuwe Amersfoortsche Courant een veel vriendelijker recensie schreef over zowel de solisten als het mannenkoor. Citaat: *"Wanneer dit ijverige koor zo voortgaat zich te oefenen en naar het beter strevende dan kan het wat worden en zal het binnen afzienbaren tijd wel een koor zijn, dat meetelt in den lande"*

De stoute schoenen waren nog steeds niet heet geworden en in juni toog het koor naar Zutphen om deel te nemen aan een zangwedstrijd die het Zutphens Mannenkoor had uitgeschreven ter gelegenheid van hun 12½-jarig bestaan. Voor de zekerheid had het koor zich ingeschreven voor de derde afdeling, de laagste. Van de twaalf deelnemende koren in die afdeling scoorde het AMK de vijfde prijs. In ieder geval een prijs! Volgens de krant een aardig succes voor "den Heer R. Koerselman" de voorzitter van het AMK die in de krant verkeerd aangeduid werd met de functie van directeur, de toenmalige titel voor de dirigent.

Gezongen werd "De Martelaren" van Laurent de Rillé (1828-1915), de originele titel van dat stuk luidt "Les Martyres aux Arènes", vertaald als de martelaren in de arena. Of de mannen het stuk in het Frans gezongen hebben staat niet vermeld.

De TTBB partituur die ik er van gevonden heb begint met de woorden "César, ceux qui vont mourir te saluent" oftewel , Caesar, zij die gaan sterven groeten u!

Misschien is het iets om bij een jubileumuitvoering dit nummer te zingen, het is tenslotte het eerste stuk dat het AMK bij een zangwedstrijd heeft uitgevoerd! Een tweede stuk dat in Zutphen gezongen werd was "Bede" van Simon van Milligen (1849- 1929 , foto) en van dat stuk heb ik niets kunnen vinden op het wereldwijde web. Wel het nodige over de componist.

Van Milligen gaf pianoconcerten, was muziekpedagoog en componist. In 1889 ging zijn opera "Brinio" in première in Amsterdam met de Bossche bariton Joseph Orelia (ach, die kennen we al!) in de rol van Masse, de "wulpse" landvoogd van de Brittenburch die op mensonterende wijze mensen uithongert en misbruikt.

Een bijzonderheid in 1909 was de geboorte van Kroonprinses Juliana. Hier op de foto met haar moeder Koningin Wilhelmina. De kranten waren er vol van. De Amersfoortsche Courant van 1 mei 1909 schrijft: *"Gister konden we doen uitgaan de volgende bulletins, ons uit 's Gravenhage geseind"*.

De krant meldt in het eerste bulletin dat om 7.10 uur de Kroonprinses der Nederlanden is geboren, daarna volgt wat wij vandaag de dag een blog noemen met ook een correctie op de geboortetijd, dat was officieel 6.50 uur.

Het moet druk geweest zijn op de redactie want van acht uur tot bij zessen rinkelde de telefoonschel, hetzij om mededeling te doen van steeds weer inkomende telegrammen, hetzij om belangstellenden te woord te staan.

De herauten van de Oranje-Vereeniging Amersfoort gingen vergezeld door de trompetters van de Cavalerie rond om in straten en straatjes het Regeringstelegram over de geboorte voor te lezen.

Niet Onvermeld mag blijven dat het Amersfoortsch Mannenkoor voor de gelegenheid en tot het genot van velen in de tent in het Plantsoen zeer mooie zang ten gehore bracht.

De dirigent werkt hard²

Directeur Nic. Hazendonk nam in deze periode compositielessen bij Bernhard Zweers, terwijl enkele jaren later Arnold Schönberg zijn leraar was.

Hij componeerde in het begin kleinere werken voor het koor, waarvan hij de capaciteiten zo door en door kende. Zijn koorwerken uit deze eerste periode zijn als het ware harmonische solfèges³, geïnspireerd op de koorklank en ingesteld op de technische problemen van de voor het merendeel ongeschoolde koorleden. Hij hoorde tijdens de repetitie hoe hij schrijven moest en de zangers voelden dat zij door hem te volgen belangrijke vorderingen maakten. Hij liet geen middel onbepoefd om de ontwikkeling van de leden te bevorderen en bracht hen zo spelenderwijs enige theoretische kennis bij.

Zoals zo vele verenigingen in die tijd had ook het AMK geen cent in kas om zelf muziek te kopen. De leden schreven van elkaar de muziek over met alle gevolgen van dien. Sommigen brachten dan ook gruwelijke valse tonen voort!

Elke zichzelf respecterende vereniging had, als ze deelnamen aan een concours, een vaandel bij zich. Het AMK had geen geld en dus ... geen vaandel. Een van de leden heeft toen kans gezien om voor de somma van 5 cent een mooi vaandel te vervaardigen.

2 Deze alinea is overgenomen uit de geschiedschrijving door Wicher Beks, werkend AMK, 2de tenor lid en gedetailleerd werkende AMK geschiedschrijver † 1989.

³ *Solfège is de stelselmatige training van het muzikale gehoor door middel van een muzikale zangoefening, waarbij de melodie gezongen wordt zonder de tekst en met gebruikmaking van alleen de namen van de noten. Het doel van deze oefening is het muzikale gehoor te vergroten en tevens door zonder voorstudie van het blad te zingen de trefzekerheid te verhogen met betrekking tot ritme en melodie. Solfège valt onder de muziekdidactiek.

Hoofdstuk 4

Een schets van het jaar 1910

Henricus van de Wetering, aartsbisschop van Utrecht en geboren in Hoogland, loopt zijn benoeming tot Nederlands eerste kardinaal mis dankzij felle reacties van de jonge koningin Wilhelmina op de anti-protestantse Borromeo encycliek van Paus Pius X.

Philips wordt de grootste werkgever van Nederland met meer dan 2.000 werknemers.

Nederland koopt in oktober zijn eerste onderzeeboot die gebouwd wordt bij de Koninklijke Maatschappij De Schelde in Vlissingen.

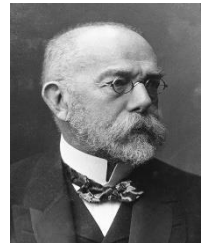
Het Nederlands Elftal wint in oktober een voetbalwedstrijd tegen Duitsland met 2-1. Feest!

22 februari besluit de Amersfoortsche gemeenteraad tot het aanleggen van gas- en waterleidingen in de Barchman Wuytierslaan.

Omstreeks 1905 was de waterleverantie door de Utrechtse Waterleiding Maatschappij onder de maat geworden en omdat het slecht bleef besloot de gemeente in 1910 tot een eigen Gemeentelijke Drinkwaterleiding.

In maart beklagen twee muzikantenvrouwen van het 5de Regiment Infanterie in Amersfoort zich bij de Minister van Oorlog over het feit dat de soldij van hun mannen binnen een halfjaar twee keer is verlaagd en dat zij rond moeten komen van 95 ct per dag waardoor zij in armoede moeten leven.

Op 27 mei overlijdt Robert Koch, de Duitse ontdekker van de tuberkelbacil. In de jaren nul van de twintigste eeuw overleden per jaar op een bevolking van gemiddeld 5,4 miljoen zo'n 10.000 Nederlanders aan de "tering".

Op 24 december 1910 komt in Nederland de Reclasseringsregeling tot stand, een uitvloeisel van het inzicht dat een goede nazorg een onontbeerlijke aanvulling is op de strafrechtpleging.

Het Amersfoortsch Mannenkoor in actie

In januari 1910 adverteert het AMK met de aankondiging van een concert op 3 februari in "*Amicitia*", toegangsprijs 75 cent. Hetzelfde concert wordt nogmaals gegeven op 6 februari als volksconcert in "*Sociëteit De Vereeniging*", toegangsprijs is dan slechts 15 cent. De slotzin van de advertentie luidt: "*Zie verder de aanplakbiljetten!*"

De Eemlander van 7 februari schrijft dat de zaal bij het volksconcert eivol was , er was geen voldoende plaats meer voor de zangers zelf. De uitvoering was beslist gunstiger om aan te horen dan de uitvoering van hetzelfde de donderdag ervoor.

De soliste mevrouw Ruygh-Krens palmde het gehoor in met het lied "Moederke alleen", een getoonzet tranentrekkend gedicht van de Belgische schrijver René de Clercq (1877-1932). Citaat uit Moederke alleen:

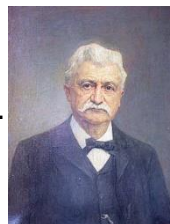
Wie zou voor ons
kindeke derven,
Haar laatste kruimelke
brood?
Wie zou er, wie zou er
voor sterven,
En lachen op kind en op
dood?
Kleine, kleine,
Moederke alleen,
Douw-douw-douwderideine,
Kleine, kleine,
Moederke alleen,
Kan van uw wiegske niet scheên!

De Eemlander sluit de recensie over dit concert af met de woorden: " We mogen ondertusschen het Mannenkoor dankbaar zijn voor dit concert. Op deze wijze iets voor het volk te doen, kan niet genoeg waardeering vinden."

Het blijkt maar weer dat het AMK zich van meet af aan sociaal verbonden voelde met de maatschappij. In april 1910 nam het AMK deel aan een propaganda-avond van het " Van Hasselt-fonds" om dat fonds financieel te steunen de verpleegkosten te dekken van kinderen van spoorwegpersoneel dat voor Tuberculose ("de tering") verpleegd moest worden in het Van Hasselt Kinderherstellingsoord in Vorden.

Het fonds was ongetwijfeld vernoemd naar Anne Karel Philip Fredrik Robbert van Hasselt, president van de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij. De verpleegvilla in het park De Decanij heet nu Zilverlinde en is een B&B.

In 1910 doet het AMK mee aan twee concoursen, op 17 april in Bussum en op 28 mei in Nijmegen.

Vooraf in Bussum werd men een bittere ervaring rijker omdat bijna alle deelnemende verenigingen met geleende krachten uitkwamen. Het toenmalig bestuur schreef in het jaarverslag over het Bussumse concours:

"Geen wonder dan ook dat wij, die eerlijk toegerust in het krijtperk traden, het moesten afleggen tegen onze minder nauwgezette zusterverenigingen; ook op onze wijze van zingen viel trouwens wel iets af te dingen, ofschoon wij zulks niet officieel hebben kunnen controleren. Een beleefd verzoek namelijk aan de Kunst na Arbeid om ons een afschrift te zenden van de beoordeling der Jury van de door ons gezongen nummers bleef zonder gevolg.

De Internationale Zangwedstrijd ter viering van het 50-jarig bestaan van de Kon. Zangver. Nijmeegs Mannenkoor (1859) bracht voor het AMK in de 3de afdeling opnieuw een vijfde prijs. Het Jurylid Völlmar schreef in het rapport: "Dit koor wordt klaarblijkelijk goed geleid. Techniek onvoldoende. Verdient te worden aangemoedigd."

Naar aanleiding van de gebeurtenissen in Bussum, die het bestuur bij monde van voorzitter Koerselman en penningmeester Benders als knoeierijen classificeerde, trad het AMK toe tot het Nederlands Zangers Verbond (nu KNZV) om zich tegen de ervaren praktijken te verzetten.

Gerard Benders werd later secretaris van het hoofdbestuur van het NZV.

De Eemlander van 19 juli 1910 vermeldt dat het AMK lid is geworden van het NZV ter bestrijding van misbruiken bij concoursen.

1910 was kennelijk een weinig opwindend jaar voor het koor want noch in het eigen archief, noch in de oude kranten van het Eemlandarchief heb ik meer kunnen vinden.

Hoofdstuk 5

Een schets van het jaar 1911

Karren getrokken door honden waren lang geleden een heel normaal straatbeeld. Om het vaak treurige lot van deze honden te verbeteren trad op 1 september 1911 de Trekhondenwet in werking. Het voorzichtige begin van een andere kijk op honden.

Ronald Reagan, die later de 40ste president van de USA zal worden, wordt geboren in Tampico in de staat Illinois. In juni 1987 was hij op bezoek in Berlijn en staande bij de Berlijnse Muur sprak hij de woorden "Mr. Gorbachev, tear down this wall". Twee jaar later viel het ijzeren gordijn.

Op 31 mei wordt de Titanic in Belfast te water gelaten.

In augustus wordt de Mona Lisa (La Gioconda) uit het Louvre gestolen.

1 September vliegt Anthony Fokker in zijn zelfgebouwde Spin een paar rondjes rondom de St. Bavo in Haarlem.

Heike Kamerlingh Onnes ontdekt dat sommige materialen geen elektrische weerstand hebben bij extreem lage temperaturen. Deze ontdekking van de supergeleiding levert hem de Nobelprijs voor natuurkunde op.

Jean Sibelius voltooide zijn **Symfonie nr. 4 opus 63** in 1911. Hij verzorgde zelf de eerste uitvoering in Helsinki op 3 april van dat jaar met het Helsinki Philharmonisch Gezelschap.

1911 is ook het geboortjaar van de Surinaamse musicus Max Woiski Sr. Als je hem niet kent, zoek dan op internet eens naar B.B. met R, bruine bonen met rijst, wellicht zijn beroemdste nummer.

Het Amersfoortsch Mannenkoor in 1911

De dirigent treedt in het huwelijk

In 1911 trouwt Nic. Hazendonk, de initiatiefnemer voor de oprichting van het koor en de eerste dirigent van het AMK. Uiteraard moet dit ook door het koor extra feestelijk worden gevierd. Voorzitter Koerselman zal het bruidspaar per rijtuig afhalen en hen naar het repetitielokaal begeleiden. Aan het bruidspaar en de leden zal een erewijn worden aangeboden. De leden hebben met elkaar veertig gulden bijeengebracht en men denkt hiervoor een feestje te kunnen bouwen. Na afloop blijkt men echter te optimistisch geweest te zijn. De koorkas zal vijftien gulden moeten bijleggen. Het bestuur vindt dat te veel en daarom zal men alsnog "met de pet" rondgaan om het tekort enigszins te dekken.

Het AMK mag niet zingen

Tijdens een bestuursvergadering kwam men op de gedachte een liefdadigheidsconcert te geven in de St. Joriskerk. Dit plan kon geen doorgang vinden omdat de kerkvoogden de kerk aan het AMK en voor dat liefdadige doel niet wilden afstaan, omdat "een paar weken geleden een uitvoering in de kerk heeft plaats gehad en uitvoeringen in de kerk slechts spaarzaam kunnen worden toegestaan, daarom moet op uw verzoek afwijzend worden beschikt."

Die afwijzing kwam hard aan, vooral omdat ongeveer twee maanden eerder het Wognums zangkoor "*de Wognummers*"⁴ wel de kerk voor een concert ten bate van hun eigen kas kregen en het AMK een concert werd geweigerd, terwijl het nota bene een liefdadig doel voor ogen had.

Een concert dat wel doorging

De Amersfoortsche Courant van 2 februari 1911 schrijft over dat optreden van het AMK:

"Dat was nu weer eens een ouderwetsch volle zaal, gisteravond in Amicitia bij het vierde concert van "Amersfoort's mannenkoor" en, wat meer zegt en voor dirigent en koor wel veel aangenamer was, er waren ditmaal veel liefhebbers en beoefenaars van muziek, zelfs beroeps-musici. Twee groote dingen stonden te gebeuren: mevrouw Bertha Frensel Wegener-Koopman zou zelf begeleiden drie door haar

⁴ De Wognummers, (uit Wognum, gemeente Medemblik) was een beroemd zangkoor aan het begin van de 20ste eeuw. Het stond o.l.v. dirigent Willem Saal. Het koor was opgericht onder de naam Zanglust maar werd later omgedoopt tot Gemengd koor Jacob Kwast. Zij deden 60 uitvoeringen per jaar, vanaf 1909 ook in het buitenland.

gecomponeerde liederen, voor te dragen door den heer Jac. Ph. Caro, bas-baryton uit Utrecht; en het koor zou ten gehore brengen een "Requiem", getoonzet door zijn Directeur, den heer N. Hazendonk. Wie kan beter de bedoelingen weergeven, ze juister uitdrukken dan de componist?

Het was dan ook een zeldzaam genot de hier reeds bekenden liederen "Siehst du das Meer", "Reue" en bovenal "Frauenhände" zóo te hooren zingen, subliem van uitdrukking en zóo begeleid.

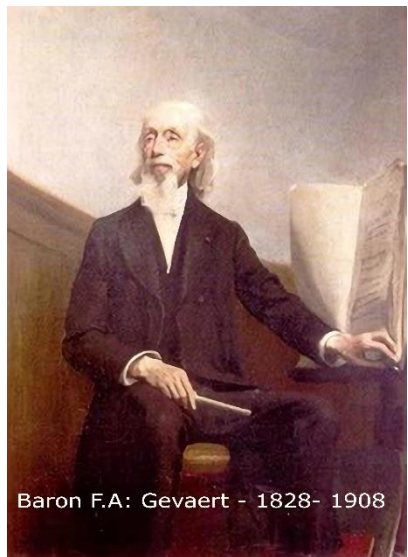
Het "Requiem", van den heer Hazendonk, werd almede heel goed ontvangen, ook door de vaklieden, en 't mag gezegd, dat het jeugdige koor – het zal in Juli pas zijn vierden verjaardag kunnen herdenken – zich dapper maar óók juist heeft weten te slaan door de soms heel moeilijk te zingen accoorden en enkele buitengewoon zware passages; hier en daar klonk de zang alsof er ergens een orgel werd bespeeld."

Na een paar alinea 's over het optreden van de solisten van die avond vervolgt de verslaggever met:

"En nu het koor zelf. Een vorige keer hebben we harde woorden moeten spreken over veel te luid zingen, veel teveel notitie nemen van het publiek in de zaal. Daarvan was gister geen spoor meer." "Liefste", nog wel ten vorigen jare op het concours te Nijmegen bekroonde nummer, werd minder gelukkig gezongen; doch "Nimmer nacht" van N.H. Andriessen, en "Sterrennacht" van A.M. Storck waren hoogstbeschaafd; zelfs Gevaert's zoo moeilijke "Lierzang van Saul" werd op meer dan verdienstelijke wijze ten gehore gebracht.

Buiten het "Requiem" met latijnschen tekst natuurlijk, zong het koor slechts toonzettingen van Nederlandsche componisten. Ook al een hoogst prijzenswaardig voorbeeld en een bewijs temeer van zeer ernstig willen.

Bloemen, kransen en veel applaus; alles welverdiend."

Baron F.A. Gevaert - 1828- 1908

Hulp aan Toonkunst in 1911

Op 2 mei 1911 gaf de Zangvereeniging Toonkunst een uitvoering van "Die Schöpfung" van Joseph Haydn. Volgens de recensie in het Amersfoortsch Dagblad van 3 mei was het bijzondere aan deze

uitvoering dat Toonkunst de hulp had ingeroepen van zangers van het AMK!

Citaat: "De medewerking van eenige leden van Amersf. Mannenkoor was duidelijk merkbaar; bij de tenoren niet zoozeer in klankgehalte dan wel in kracht, bij de bassen echter zooveel temeer wat het eerste betreft."

En dan gaat de recensent verder met een openlijke uitnodiging:
"Wij hopen, dat deze medewerking een vaste zal blijven en dat de heeren, die nu zoo kranig steunden, als leden der Toonkunstzangvereeniging voortaan zullen meezingen."

Ja zeg, via de krant een beetje onze leden wegkapen? Een toontje lager graag!

Het laatste dat ik heb kunnen vinden over het AMK in 1911 was dat de Oranjevereniging in hun najaarsvergadering op 30 november een dankwoord uitsprak aan het adres van het AMK *"dat steeds bereid is de Oranjevereniging te helpen"*.

Zo waren we dan ook wel weer.

Hoofdstuk 6

Een schets van het jaar 1912

4 februari 1912

De tot Fransman genaturaliseerde Oostenrijkse kleermaker François Reichelt springt in een door hem zelf ontworpen parachute-pak van de Eiffeltoren. Het was zijn eerste en zijn laatste sprong.....het pak werkte niet.

In februari beleeft De Bilt de koudste winterdag van 1912, het wordt min 20 graden Celsius. Erg koud dus, maar de tweede Elfstedentocht ging door!

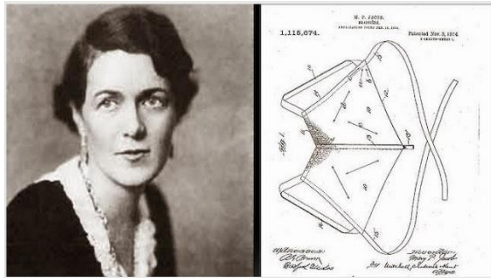
Glorieuze winnaar werd Coen de Koning uit Arnhem, die in 1905 in Groningen wereldkampioen op de schaats was geworden en houder van het werelduurrecord was.

De Duitse voetbalbond verbiedt het schoolvoetbal en stelt ook een regel in dat vrouwen niet bij voetbalwedstrijden aanwezig mogen zijn.

De Amerikaanse Mary Phelps Jacob had een mooie zijden avondjurk aangeschaft maar vond

het maar niks dat de walvisbaleinen van haar onderkleding (een corset dus) zo lelijk zichtbaar waren onder de mooie jurk. Ze maakte van twee zijden zakdoeken en wat roze linten een alternatief.

In 1912 verwerft ze een patent op haar uitvinding van de brassière, oftewel de beha. En exit corset!

Kort voor middernacht op 14 april botst de Titanic tegen een ijsberg en zinkt binnen drie uur. Van de 2230 mensen aan boord verdronken er 1523. De ramp had nog veel meer slachtoffers kunnen hebben, ware het niet dat het schip was uitgerust met een Marconisysteem dat noodsignalen kon uitzenden. Schepen in de buurt konden daardoor 700 mensen redden. Een paar dagen na de ramp werd Marconi in New York als redder toegejuicht door een menigte in de New York City Hall.

In een Blériot eendekker steekt op 16 april de eerste vrouw Het Kanaal over. De Amerikaanse Harriet Quimby vliegt in 59 minuten van Dover een afstand van 40 km naar een strand in de buurt van Calais.

2 Mei – Marten Toonder wordt geboren in Rotterdam, in 1941 zal Olivier B. Bommel voor het eerst in een stripverhaal van hem ten tonele verschijnen. Vanaf toen was het “geld speelt geen rol, met uw welnemen” voor Toonder (+27 juli 2005).

29 Augustus – In Eindhoven wordt de groeiende onderneming Philips & Co. omgezet in de N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken.

Op 6 september houdt Eugène Douwes Dekker, neef van Multatuli, een bijeenkomst in Bandoeng. Deze bijeenkomst kan gezien worden als de start van de Indische Partij, een nieuwe politieke organisatie voor alle Indiërs. Overigens zeer tegen de zin van de Nederlandse Gouverneur en de regering in Nederland. Een jaar later wordt de partij verboden en Douwes Dekker wordt samen met twee Indische medeoprichters verbannen.

18 November is de oprichtingsdag van de Christelijk-Sociale Partij (CSP), een protestants-christelijke, anti-Roomse partij met socialistische trekjes. De partij richtte zich tegen de samenwerking van ARP en CHU met de RKSP. Daarnaast was zij voorstander van bedrijfsmedebezit en winstdeling voor arbeiders. In 1925 ging de partij ter ziele.

Het Amersfoorts Mannenkoor in 1912

Hoera, het eerste lustrum wordt gevierd!

Helaas vermelden de AMK- annalen niet al te veel activiteiten in dit jaar maar het was wel een feestjaar.

Wat ik gevonden heb is dit stukje en het komt uit het historisch overzicht dat werd samengesteld door de AMK-leden W.J. Beks, Jan Tornij en L. v.d. Vooren. (De andere twee voornamen heb ik niet kunnen vinden.)

Het 1e lustrum werd op 5 juli gevierd met het aanbieden van een feestconcert aan de burgerij op het terras van Amicitia met medewerking van het Stafmuziekkorps van het 5de Regiment Infanterie o.l.v. de kapelmeester G. Bikkers. Het terras was door het bestuur van de sociëteit welwillend afgestaan en de tekstboekjes werden gratis verspreid. Er waren telegrammen van het Nederlandsch Zangersverbond en de KZV Nijmeegs Mannenkoor. In de pauze van het concert ontving Nic. Hazendonk een lauwerkrans. Aangezien men in ons land nooit van te voren kan bekijken hoe het weer de volgende dag zal zijn, werd ook dit concert extra aangekondigd door het plaatsen van een vlag op de torentrans van de St. Joriskerk. De code luidde "Mocht het weder niet meewerken, dan zal ten blijke dat het concert wordt uitgesteld, de vlag of niet geplaatst of tijdig verwijderd worden".

In het historisch krantenarchief van het Eemland Archief bevindt zich onderstaande artikel gedateerd 26 juni 1912 (overgetypt vanwege de leesbaarheid):

nr 352.
10^e Jaargang.

AMERSFOORTSCH DAGBLAD.

ABONNEMENTSPRIJS: Per 3 maanden voor Amersfoort .. 1.00. (aan franco per post .. 1.10.) Buitelandse abonnementen .. 1.50. Het Conant verschijnt dagelijks, behalve op Zon- en Feest- dagen. Advertenties, mededeelingen enz., gelieve men vóór 11 uur vóórnoon te brengen bij de Uitgever in de stad.	Woensdag 26 Juni 1912. Uitgevers: VALKHOFF & Co. Vreuchtschestr. 1. Intercomm. Telefoonnummer 55.	PRIJS DER ADVERTENTIËN: Van 1-5 regels .. 0.50. Van 6-10 .. 0.75. Van 11-15 .. 1.00. Van 16-20 .. 1.25. Van 21-25 .. 1.50. Van 26-30 .. 1.75. Van 31-35 .. 2.00. Van 36-40 .. 2.25. Van 41-45 .. 2.50. Van 46-50 .. 2.75. Van 51-55 .. 3.00. Van 56-60 .. 3.25. Van 61-65 .. 3.50. Van 66-70 .. 3.75. Van 71-75 .. 4.00. Van 76-80 .. 4.25. Van 81-85 .. 4.50. Van 86-90 .. 4.75. Van 91-95 .. 5.00. Van 96-100 .. 5.25. Van 101-105 .. 5.50. Van 106-110 .. 5.75. Van 111-115 .. 6.00. Van 116-120 .. 6.25. Van 121-125 .. 6.50. Van 126-130 .. 6.75. Van 131-135 .. 7.00. Van 136-140 .. 7.25. Van 141-145 .. 7.50. Van 146-150 .. 7.75. Van 151-155 .. 8.00. Van 156-160 .. 8.25. Van 161-165 .. 8.50. Van 166-170 .. 8.75. Van 171-175 .. 9.00. Van 176-180 .. 9.25. Van 181-185 .. 9.50. Van 186-190 .. 9.75. Van 191-195 .. 10.00. Van 196-200 .. 10.25. Van 201-205 .. 10.50. Van 206-210 .. 10.75. Van 211-215 .. 11.00. Van 216-220 .. 11.25. Van 221-225 .. 11.50. Van 226-230 .. 11.75. Van 231-235 .. 12.00. Van 236-240 .. 12.25. Van 241-245 .. 12.50. Van 246-250 .. 12.75. Van 251-255 .. 13.00. Van 256-260 .. 13.25. Van 261-265 .. 13.50. Van 266-270 .. 13.75. Van 271-275 .. 14.00. Van 276-280 .. 14.25. Van 281-285 .. 14.50. Van 286-290 .. 14.75. Van 291-295 .. 15.00. Van 296-300 .. 15.25. Van 301-305 .. 15.50. Van 306-310 .. 15.75. Van 311-315 .. 16.00. Van 316-320 .. 16.25. Van 321-325 .. 16.50. Van 326-330 .. 16.75. Van 331-335 .. 17.00. Van 336-340 .. 17.25. Van 341-345 .. 17.50. Van 346-350 .. 17.75. Van 351-355 .. 18.00. Van 356-360 .. 18.25. Van 361-365 .. 18.50. Van 366-370 .. 18.75. Van 371-375 .. 19.00. Van 376-380 .. 19.25. Van 381-385 .. 19.50. Van 386-390 .. 19.75. Van 391-395 .. 20.00. Van 396-400 .. 20.25. Van 401-405 .. 20.50. Van 406-410 .. 20.75. Van 411-415 .. 21.00. Van 416-420 .. 21.25. Van 421-425 .. 21.50. Van 426-430 .. 21.75. Van 431-435 .. 22.00. Van 436-440 .. 22.25. Van 441-445 .. 22.50. Van 446-450 .. 22.75. Van 451-455 .. 23.00. Van 456-460 .. 23.25. Van 461-465 .. 23.50. Van 466-470 .. 23.75. Van 471-475 .. 24.00. Van 476-480 .. 24.25. Van 481-485 .. 24.50. Van 486-490 .. 24.75. Van 491-495 .. 25.00. Van 496-500 .. 25.25. Van 501-505 .. 25.50. Van 506-510 .. 25.75. Van 511-515 .. 26.00. Van 516-520 .. 26.25. Van 521-525 .. 26.50. Van 526-530 .. 26.75. Van 531-535 .. 27.00. Van 536-540 .. 27.25. Van 541-545 .. 27.50. Van 546-550 .. 27.75. Van 551-555 .. 28.00. Van 556-560 .. 28.25. Van 561-565 .. 28.50. Van 566-570 .. 28.75. Van 571-575 .. 29.00. Van 576-580 .. 29.25. Van 581-585 .. 29.50. Van 586-590 .. 29.75. Van 591-595 .. 30.00. Van 596-600 .. 30.25. Van 601-605 .. 30.50. Van 606-610 .. 30.75. Van 611-615 .. 31.00. Van 616-620 .. 31.25. Van 621-625 .. 31.50. Van 626-630 .. 31.75. Van 631-635 .. 32.00. Van 636-640 .. 32.25. Van 641-645 .. 32.50. Van 646-650 .. 32.75. Van 651-655 .. 33.00. Van 656-660 .. 33.25. Van 661-665 .. 33.50. Van 666-670 .. 33.75. Van 671-675 .. 34.00. Van 676-680 .. 34.25. Van 681-685 .. 34.50. Van 686-690 .. 34.75. Van 691-695 .. 35.00. Van 696-700 .. 35.25. Van 701-705 .. 35.50. Van 706-710 .. 35.75. Van 711-715 .. 36.00. Van 716-720 .. 36.25. Van 721-725 .. 36.50. Van 726-730 .. 36.75. Van 731-735 .. 37.00. Van 736-740 .. 37.25. Van 741-745 .. 37.50. Van 746-750 .. 37.75. Van 751-755 .. 38.00. Van 756-760 .. 38.25. Van 761-765 .. 38.50. Van 766-770 .. 38.75. Van 771-775 .. 39.00. Van 776-780 .. 39.25. Van 781-785 .. 39.50. Van 786-790 .. 39.75. Van 791-795 .. 40.00. Van 796-800 .. 40.25. Van 801-805 .. 40.50. Van 806-810 .. 40.75. Van 811-815 .. 41.00. Van 816-820 .. 41.25. Van 821-825 .. 41.50. Van 826-830 .. 41.75. Van 831-835 .. 42.00. Van 836-840 .. 42.25. Van 841-845 .. 42.50. Van 846-850 .. 42.75. Van 851-855 .. 43.00. Van 856-860 .. 43.25. Van 861-865 .. 43.50. Van 866-870 .. 43.75. Van 871-875 .. 44.00. Van 876-880 .. 44.25. Van 881-885 .. 44.50. Van 886-890 .. 44.75. Van 891-895 .. 45.00. Van 896-900 .. 45.25. Van 901-905 .. 45.50. Van 906-910 .. 45.75. Van 911-915 .. 46.00. Van 916-920 .. 46.25. Van 921-925 .. 46.50. Van 926-930 .. 46.75. Van 931-935 .. 47.00. Van 936-940 .. 47.25. Van 941-945 .. 47.50. Van 946-950 .. 47.75. Van 951-955 .. 48.00. Van 956-960 .. 48.25. Van 961-965 .. 48.50. Van 966-970 .. 48.75. Van 971-975 .. 49.00. Van 976-980 .. 49.25. Van 981-985 .. 49.50. Van 986-990 .. 49.75. Van 991-995 .. 50.00. Van 996-1000 .. 50.25. Van 1001-1005 .. 50.50. Van 1006-1010 .. 50.75. Van 1011-1015 .. 51.00. Van 1016-1020 .. 51.25. Van 1021-1025 .. 51.50. Van 1026-1030 .. 51.75. Van 1031-1035 .. 52.00. Van 1036-1040 .. 52.25. Van 1041-1045 .. 52.50. Van 1046-1050 .. 52.75. Van 1051-1055 .. 53.00. Van 1056-1060 .. 53.25. Van 1061-1065 .. 53.50. Van 1066-1070 .. 53.75. Van 1071-1075 .. 54.00. Van 1076-1080 .. 54.25. Van 1081-1085 .. 54.50. Van 1086-1090 .. 54.75. Van 1091-1095 .. 55.00. Van 1096-1100 .. 55.25. Van 1101-1105 .. 55.50. Van 1106-1110 .. 55.75. Van 1111-1115 .. 56.00. Van 1116-1120 .. 56.25. Van 1121-1125 .. 56.50. Van 1126-1130 .. 56.75. Van 1131-1135 .. 57.00. Van 1136-1140 .. 57.25. Van 1141-1145 .. 57.50. Van 1146-1150 .. 57.75. Van 1151-1155 .. 58.00. Van 1156-1160 .. 58.25. Van 1161-1165 .. 58.50. Van 1166-1170 .. 58.75. Van 1171-1175 .. 59.00. Van 1176-1180 .. 59.25. Van 1181-1185 .. 59.50. Van 1186-1190 .. 59.75. Van 1191-1195 .. 60.00. Van 1196-1200 .. 60.25. Van 1201-1205 .. 60.50. Van 1206-1210 .. 60.75. Van 1211-1215 .. 61.00. Van 1216-1220 .. 61.25. Van 1221-1225 .. 61.50. Van 1226-1230 .. 61.75. Van 1231-1235 .. 62.00. Van 1236-1240 .. 62.25. Van 1241-1245 .. 62.50. Van 1246-1250 .. 62.75. Van 1251-1255 .. 63.00. Van 1256-1260 .. 63.25. Van 1261-1265 .. 63.50. Van 1266-1270 .. 63.75. Van 1271-1275 .. 64.00. Van 1276-1280 .. 64.25. Van 1281-1285 .. 64.50. Van 1286-1290 .. 64.75. Van 1291-1295 .. 65.00. Van 1296-1300 .. 65.25. Van 1301-1305 .. 65.50. Van 1306-1310 .. 65.75. Van 1311-1315 .. 66.00. Van 1316-1320 .. 66.25. Van 1321-1325 .. 66.50. Van 1326-1330 .. 66.75. Van 1331-1335 .. 67.00. Van 1336-1340 .. 67.25. Van 1341-1345 .. 67.50. Van 1346-1350 .. 67.75. Van 1351-1355 .. 68.00. Van 1356-1360 .. 68.25. Van 1361-1365 .. 68.50. Van 1366-1370 .. 68.75. Van 1371-1375 .. 69.00. Van 1376-1380 .. 69.25. Van 1381-1385 .. 69.50. Van 1386-1390 .. 69.75. Van 1391-1395 .. 70.00. Van 1396-1400 .. 70.25. Van 1401-1405 .. 70.50. Van 1406-1410 .. 70.75. Van 1411-1415 .. 71.00. Van 1416-1420 .. 71.25. Van 1421-1425 .. 71.50. Van 1426-1430 .. 71.75. Van 1431-1435 .. 72.00. Van 1436-1440 .. 72.25. Van 1441-1445 .. 72.50. Van 1446-1450 .. 72.75. Van 1451-1455 .. 73.00. Van 1456-1460 .. 73.25. Van 1461-1465 .. 73.50. Van 1466-1470 .. 73.75. Van 1471-1475 .. 74.00. Van 1476-1480 .. 74.25. Van 1481-1485 .. 74.50. Van 1486-1490 .. 74.75. Van 1491-1495 .. 75.00. Van 1496-1500 .. 75.25. Van 1501-1505 .. 75.50. Van 1506-1510 .. 75.75. Van 1511-1515 .. 76.00. Van 1516-1520 .. 76.25. Van 1521-1525 .. 76.50. Van 1526-1530 .. 76.75. Van 1531-1535 .. 77.00. Van 1536-1540 .. 77.25. Van 1541-1545 .. 77.50. Van 1546-1550 .. 77.75. Van 1551-1555 .. 78.00. Van 1556-1560 .. 78.25. Van 1561-1565 .. 78.50. Van 1566-1570 .. 78.75. Van 1571-1575 .. 79.00. Van 1576-1580 .. 79.25. Van 1581-1585 .. 79.50. Van 1586-1590 .. 79.75. Van 1591-1595 .. 80.00. Van 1596-1600 .. 80.25. Van 1601-1605 .. 80.50. Van 1606-1610 .. 80.75. Van 1611-1615 .. 81.00. Van 1616-1620 .. 81.25. Van 1621-1625 .. 81.50. Van 1626-1630 .. 81.75. Van 1631-1635 .. 82.00. Van 1636-1640 .. 82.25. Van 1641-1645 .. 82.50. Van 1646-1650 .. 82.75. Van 1651-1655 .. 83.00. Van 1656-1660 .. 83.25. Van 1661-1665 .. 83.50. Van 1666-1670 .. 83.75. Van 1671-1675 .. 84.00. Van 1676-1680 .. 84.25. Van 1681-1685 .. 84.50. Van 1686-1690 .. 84.75. Van 1691-1695 .. 85.00. Van 1696-1700 .. 85.25. Van 1701-1705 .. 85.50. Van 1706-1710 .. 85.75. Van 1711-1715 .. 86.00. Van 1716-1720 .. 86.25. Van 1721-1725 .. 86.50. Van 1726-1730 .. 86.75. Van 1731-1735 .. 87.00. Van 1736-1740 .. 87.25. Van 1741-1745 .. 87.50. Van 1746-1750 .. 87.75. Van 1751-1755 .. 88.00. Van 1756-1760 .. 88.25. Van 1761-1765 .. 88.50. Van 1766-1770 .. 88.75. Van 1771-1775 .. 89.00. Van 1776-1780 .. 89.25. Van 1781-1785 .. 89.50. Van 1786-1790 .. 89.75. Van 1791-1795 .. 90.00. Van 1796-1800 .. 90.25. Van 1801-1805 .. 90.50. Van 1806-1810 .. 90.75. Van 1811-1815 .. 91.00. Van 1816-1820 .. 91.25. Van 1821-1825 .. 91.50. Van 1826-1830 .. 91.75. Van 1831-1835 .. 92.00. Van 1836-1840 .. 92.25. Van 1841-1845 .. 92.50. Van 1846-1850 .. 92.75. Van 1851-1855 .. 93.00. Van 1856-1860 .. 93.25. Van 1861-1865 .. 93.50. Van 1866-1870 .. 93.75. Van 1871-1875 .. 94.00. Van 1876-1880 .. 94.25. Van 1881-1885 .. 94.50. Van 1886-1890 .. 94.75. Van 1891-1895 .. 95.00. Van 1896-1900 .. 95.25. Van 1901-1905 .. 95.50. Van 1906-1910 .. 95.75. Van 1911-1915 .. 96.00. Van 1916-1920 .. 96.25. Van 1921-1925 .. 96.50. Van 1926-1930 .. 96.75. Van 1931-1935 .. 97.00. Van 1936-1940 .. 97.25. Van 1941-1945 .. 97.50. Van 1946-1950 .. 97.75. Van 1951-1955 .. 98.00. Van 1956-1960 .. 98.25. Van 1961-1965 .. 98.50. Van 1966-1970 .. 98.75. Van 1971-1975 .. 99.00. Van 1976-1980 .. 99.25. Van 1981-1985 .. 99.50. Van 1986-1990 .. 99.75. Van 1991-1995 .. 100.00. Van 1996-2000 .. 100.25. Van 2001-2005 .. 100.50. Van 2006-2010 .. 100.75. Van 2011-2015 .. 101.00. Van 2016-2020 .. 101.25. Van 2021-2025 .. 101.50. Van 2026-2030 .. 101.75. Van 2031-2035 .. 102.00. Van 2036-2040 .. 102.25. Van 2041-2045 .. 102.50. Van 2046-2050 .. 102.75. Van 2051-2055 .. 103.00. Van 2056-2060 .. 103.25. Van 2061-2065 .. 103.50. Van 2066-2070 .. 103.75. Van 2071-2075 .. 104.00. Van 2076-2080 .. 104.25. Van 2081-2085 .. 104.50. Van 2086-2090 .. 104.75. Van 2091-2095 .. 105.00. Van 2096-2100 .. 105.25. Van 2101-2105 .. 105.50. Van 2106-2110 .. 105.75. Van 2111-2115 .. 106.00. Van 2116-2120 .. 106.25. Van 2121-2125 .. 106.50. Van 2126-2130 .. 106.75. Van 2131-2135 .. 107.00. Van 2136-2140 .. 107.25. Van 2141-2145 .. 107.50. Van 2146-2150 .. 107.75. Van 2151-2155 .. 108.00. Van 2156-2160 .. 108.25. Van 2161-2165 .. 108.50. Van 2166-2170 .. 108.75. Van 2171-2175 .. 109.00. Van 2176-2180 .. 109.25. Van 2181-2185 .. 109.50. Van 2186-2190 .. 109.75. Van 2191-2195 .. 110.00. Van 2196-2200 .. 110.25. Van 2201-2205 .. 110.50. Van 2206-2210 .. 110.75. Van 2211-2215 .. 111.00. Van 2216-2220 .. 111.25. Van 2221-2225 .. 111.50. Van 2226-2230 .. 111.75. Van 2231-2235 .. 112.00. Van 2236-2240 .. 112.25. Van 2241-2245 .. 112.50. Van 2246-2250 .. 112.75. Van 2251-2255 .. 113.00. Van 2256-2260 .. 113.25. Van 2261-2265 .. 113.50. Van 2266-2270 .. 113.75. Van 2271-2275 .. 114.00. Van 2276-2280 .. 114.25. Van 2281-2285 .. 114.50. Van 2286-2290 .. 114.75. Van 2291-2295 .. 115.00. Van 2296-2300 .. 115.25. Van 2301-2305 .. 115.50. Van 2306-2310 .. 115.75. Van 2311-2315 .. 116.00. Van 2316-2320 .. 116.25. Van 2321-2325 .. 116.50. Van 2326-2330 .. 116.75. Van 2331-2335 .. 117.00. Van 2336-2340 .. 117.25. Van 2341-2345 .. 117.50. Van 2346-2350 .. 117.75. Van 2351-2355 .. 118.00. Van 2356-2360 .. 118.25. Van 2361-2365 .. 118.50. Van 2366-2370 .. 118.75. Van 2371-2375 .. 119.00. Van 2376-2380 .. 119.25. Van 2381-2385 .. 119.50. Van 2386-2390 .. 119.75. Van 2391-2395 .. 120.00. Van 2396-2400 .. 120.25. Van 2401-2405 .. 120.50. Van 2406-2410 .. 120.75. Van 2411-2415 .. 121.00. Van 2416-2420 .. 121.25. Van 2421-2425 .. 121.50. Van 2426-2430 .. 121.75. Van 2431-2435 .. 122.00. Van 2436-2440 .. 122.25. Van 2441-2445 .. 122.50. Van 2446-2450 .. 122.75. Van 2451-2455 .. 123.00. Van 2456-2460 .. 123.25. Van 2461-2465 .. 123.50. Van 2466-2470 .. 123.75. Van 2471-2475 .. 124.00. Van 2476-2480 .. 124.25. Van 2481-2485 .. 124.50. Van 2486-2490 .. 124.75. Van 2491-2495 .. 125.00. Van 2496-2500 .. 125.25. Van 2501-2505 .. 125.50. Van 2506-2510 .. 125.75. Van 2511-2515 .. 126.00. Van 2516-2520 .. 126.25. Van 2521-2525 .. 126.50. Van 2526-2530 .. 126.75. Van 2531-2535 .. 127.00. Van 2536-2540 .. 127.25. Van 2541-2545 .. 127.50. Van 2546-2550 .. 127.75. Van 2551-2555 .. 128.00. Van 2556-2560 .. 128.25. Van 2561-2565 .. 128.50. Van 2566-2570 .. 128.75. Van 2571-2575 .. 129.00. Van 2576-2580 .. 129.25. Van 2581-2585 .. 129.50.
--	---	---

vervolgens wat meer uit te weiden over het succes en den bloei van het Mannenkoor, waarbij lof wordt gebracht aan den uitstekenden directeur, den heer N. Hazendonk en aan het werkzame bestuur. (Met name worden genoemd de heeren Koerselman, Schellinger, Benders en J.D. van Gelder).

Ook wordt gewezen op het opgewekt vereenigingsleven, de flinke opkomst bij de oefeningen, het gezellige repetitie-lokaal enz.

Een eere-saluut wordt gebracht aan een 14-tal leden, "een trouwe garde van oprichters" genoemd, die vanaf Juli 1907 steeds als werkenden leden aan de vereeniging verbonden waren.

Daarna volgde een korte, historische opsomming van hetgeen in de vijf jaren van zijn bestaan door het Amersfoorts Mannenkoor alzoo is meegemaakt.

Het programma voor het feestconcert luidt als volgt:

1. L'Anniversaire, marche, G. Bickers
2. Ouverture Mannschaft an Bord, Suppé
3. Hymne aan de Muze der tonen, N. Hazendonk
4. Tesore Mio, grande valse, Becucci
5. Neerlands Taal, Aug. Stille
6. Ouverture Das Goldene Kreuz, Brül
7. Sur les Remparts, A. Saintis
- 8a. Rendez-vous, intermezzo, Metter
- 8b. Auf der Brülischen Terrasse, mazurka-caprice, Schröder
9. Hollands Glorie, Rich. Hollands
10. "Ons Lied", A.M. marsch, N. Hazendonk

De nummers 3, 5, 7 en 9 voor mannenkoor.

Verder kunnen wij nog mededeelen, dat de heer E. Otte, eigenaar van het repetitie lokaal, ter viering van het eerste lustrum van het koor, aan donateurs, kunstlievende en werkende leden met hun huisgenooten op 6 Juli een concert aanbiedt (gevolgd door bal) in den schitterend verlichten tuin van "Het Boompje".

Het concert wordt gegeven door de muziek van het 1ste regiment huzaren, directeur de heer H.W. Scholtens.

Mocht je het complete originele artikel willen lezen, gebruik dan deze link:

<https://archiefeemland.courant.nu/issue/AD/1912-06-26/edition/0/page/3?query=Amersfoorts%20Mannenkoor&period=1912&sort=relevance>

En zo waren er vijf verjaardagen voorbij en niemand had het kunnen voorzien dat het Amersfoorts Mannenkoor zou uitgroeien tot een vaste waarde voor de stad en ver daarbuiten.

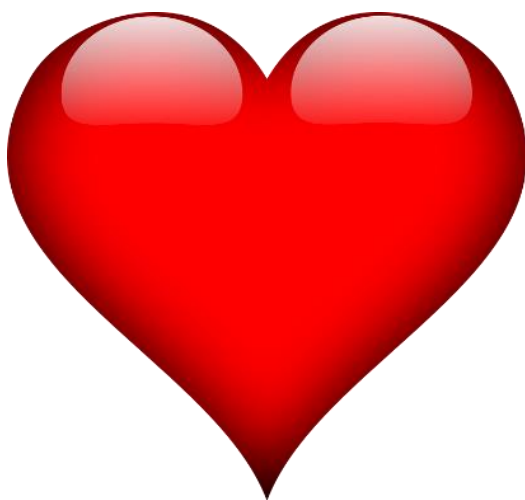
Bronvermeldingen.

Voor de samenstelling van dit boekje is gebruik gemaakt van:

- Het eigen archief
- Het document "Amersfoorts Mannenkoor 75 jaar" opgesteld in 1982 door W.J. Beks, archivaris van het koor, Jan Tornij, zoon van voorzitter Gerrit Tornij en L. v.d. Voorden bestuurslid van het AMK
- Zelf gescande en bewerkte oude foto's
- Wikipedia
- Het oude kranten archief van het Eemlandarchief
- Rechtenvrije beelden van Pixabay
- <https://historiek.net>

En geholpen hebben:

- Henny van Eck en Peter Dijksterhuis met het correctielezen.
- Gerard van Leeuwen met het verzorgen van het drukwerk.

Van zingen word je blij!